

δημοτικό
θέατρο
μαραθώνα

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ ΜΑΡΑΘΩΝΑ
ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Με αγάπη... Γκόλφω

Παρωδία μετά μουσικής

του Σύρου Περεσιάδη

Σκηνοθεσία
Πελαγία Αγγελίδου

Για τους βοσκούς του Χελμού και τα βοσκοτόπια που είναι το περιβάλλον του δράματος, πέρα από τη μακραίωνη παράδοση, που τοποθετεί τα ειδήλια σε κάποια Αρκαδία ή Ιλλυρία θα πρέπει έντιμα κάποτε να γραφτεί πως ο Πτερεσιάδης στην Ακράτα του 1893 έγραφε και στην Ακράτα για τους Ακρατινούς πρωτόπαιξε την «Τκόλφω».

Δηλαδή, για να πούμε και του στραβού το δίκιο, ο Πτερεσιάδης έκανε Λαϊκό Θέατρο με τα όλα του.

Αν η «Τκόλφω» σταδιοδρόμησε, όπως σταδιοδρόμησε και στην «πρωτεύουσα» και στις παροικίες είναι ένα κολοσσιαίο θέμα που ενδιαφέρει πρώτα πρώτα την κοινωνιολογία αυτού του τόπου.

Δεν περνάει όμως πάνω από το σώμα της θεατρικής «Τκόλφως».

Υπόθεση της κριτικής και μέσα από τη θεατρική φόρμα δεν είναι γιατί η «Τκόλφω» εκπροσώπησε και φοβάμαι πως εκπροσωπεί το νεοελληνικό γούστο. Υπόθεση της έρευνας είναι γιατί ο Νεοέλληνας οχδόντα πέντε χρόνια δεν μπόρεσε να γίνει πραγματικός αστός, αλλά πασχίζει να παίζει τον αστό; Το θέμα είναι πολιτικό και δεν μπορεί να φταίει η Τκόλφω που απλώς, ως μοχλός, αποκαλύπτει το φαινόμενο.

Όσο η καθημερινή ειδησεογραφία, ακόμα και μέσα στην Αθήνα θα κοπιάρει συνεχώς μοτίβα της Τκόλφως, το έργο του Πτερεσιάδη θα μας εκπροσωπεί.

(Κώστας Γεωργουσόπουλος:
«Κλειδιά και Κώδικες» του θεάτρου, Νεοελληνικό Θέατρο)

«Ο κόσμος τους εκύρισε, μα σμίξανε στο μνήμα».

«...όποιος πατεί τον όρκο του που κάνει στην αγάπη,
πατεί τον ίδιο το Θεό και το Χριστό αρνιέται,
γιατί αγάπ' αληθινή τίποτε δεν είν' άλλο,
παρά ο ίδιος ο Θεός μες στην καρδιά του κόσμου».

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

«Αν έχει κάτι ένα έθνος, πρέπει να 'χει και το φιλότιμο και την θέληση να τα παρουσιάσει αυτά τα δικά του με αξιοπρέπεια. Τα ιδιαίτερά του αυτά είναι ο νους και η καρδιά του λαού του, όπως τα δείχνει αβίαστα και φυσικά με τη γλώσσα του, τη μουσική του, την ποίησή του, τα έθιμά του» γράφει ο Φώτης Φωτιάδης, εισηγητής του εκπαιδευτικού δημοτικισμού. Και η «Γκόλφω», όσο και να μη το θέλουμε, είναι απ' αυτά τα δικά μας. Γράφτηκε το 1893, εποχή μεγάλων αναζητήσεων και της λαμπρής γενιάς του 1880. Αυτής που μορφοποιεί τα στοιχεία του λόγου και του πνεύματος, όσα ήταν ακόμη διάχυτα στα προηγούμενα χρόνια. Το φαινόμενο παρουσιάζει, φυσικά, απόλυτη

αντιστοιχία με τις κοινωνικές εξελίξεις και εκφράζει μια καινούργια ελληνική εξόρμηση. Ένας νέος διαφωτισμός αρχίζει, με ηγετική προσωπικότητα τον Ψυχάρη και πλάστη τον Παλαμά, που δένει με την παράδοση και την ανασώνει. Γύρω του ενώνονται τα νέα κινήματα της ελληνικής ψυχής. Γιατί είναι η εποχή, που το νεόκοπο ελληνικό κράτος προσπαθεί να βρει το βηματισμό του μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Να μοιάσει στις μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, αλλά και να κατασταλάξει στη δική του εθνική ταυτότητα. Και αυτή δεν μπορεί να την αναζητήσει, παρά στην ελληνική ύπαιθρο. Εκεί, όπου η ζωή είναι αυθεντική, γνήσια. Και είναι τότε που αναπτύσσεται και ακμάζει το ηθογραφικό διήγημα με έντονη την επίδραση του Νατουραλισμού, λογοτεχνικό ρεύμα που έρχεται από τη Γαλλία. Η στροφή αυτή προς την ελληνική ύπαιθρο, με την απεικόνιση θών και εθίμων, είχε σαν αποτέλεσμα να συνδεθεί η λογοτεχνία με τη λαϊκή ψυχή. Αυτό, παράλληλα με την ανάπτυξη της Λαογραφίας, που έδωσε πλούσιο υλικό για εκμετάλλευση, συντέλεσε ώστε να αναπτυχθεί εθνική πεζογραφία, συμπεριλαμβανομένων και των άλλων λογοτεχνικών ειδών, απαλλαγμένη από τη δουλική μίμηση ξένων προτύπων. Είναι οι απαρχές του Νέου Ελληνισμού. Σκηνές από στεριά, θάλασσα, βουνό, πεδιάδα, μέσα στις οποίες ζουν και αγωνίζονται ανθρώπινοι χαρακτήρες. Άλλοι ακμάζουν, άλλοι παραμένουν στη σκιά των πρώτων προσπαθώντας να ξεπεράσουν τη μοίρα τους. Συνδεδεμένη με όλο αυτό το κλίμα η «Γκόλφω» του Περεισιάδη ανήκει στο καινούργιο για την Ελλάδα είδος, το κωμειδύλλιο, του οποίου η αρχή τοποθετείται αυτά τα χρόνια. Μουσικές κωμωδίες με ηθογραφικό περιεχόμενο. Είναι μια έξοχη, καθαρή ποίηση, σαν δημοτικό τραγούδι. Σκιαγραφεί μια εξιδανικευμένη εικόνα της ελληνικής υπαίθρου στα τέλη του 19ου αιώνα. Μια κοινωνία με κοινή καταγωγή, σαν κάτι παλιές οικογενειακές φωτογραφίες στο χωριό από ένα γλέντι ή από ένα πανηγύρι, όλοι μαζί μέσα σε ένα τοπίο.

Θεωρήσαμε χρέος μας, ως φορέας που παράγουν πολιτισμό στον τόπο, να σταθούμε με τη Νεανική μας Σκηνή στα δικά μας, με αυτή την αξιοπρέπεια που μας προτρέπει ο Φωτιάδης. Γιατί έχουμε να κάνουμε αφενός με νέους, τους οποίους πρέπει να μυούμε στην παράδοσή μας, με τρόπο όχι ακαδημαϊκό, που ενδεχομένως να είναι και αποτρεπτικός, αλλά με χιούμορ και κριτική διάθεση, ώστε να ξεχωρίσει αβίαστα το ζωντανό, άρα και διατηρητέο, παραδοσιακό στοιχείο από το θνησιμαίο. Το είδαμε, λοιπόν, από τη μεριά της παρωδίας, όχι για να απαξιώσουμε το κείμενο του Περεισιάδη, αλλά για να αναδείξουμε τα καλά μας στοιχεία

και να σπλητεύσουμε τα κακά. Μιας παρωδίας με επιθεωρησιακά στοιχεία. Και όλα αυτά μαζί, παρωδία και επιθεώρηση είναι παράδοσή μας, γιατί είναι καθαρά δικό μας είδος, όπως και η τραγωδία. Εκτός αυτού, το θέμα ταιριάζει με τη νεότητα. Μια δυνατή ιστορία αγάπης, με αιώνιους όρκους, μακριά από συμβατικότητες. Μια βουκολική εκδοχή του σαιξπηρικού «Ρωμαίος και Ιουλιέτα», βουτηγμένη στην γκροτέσκο μελαγχολία ή και στο σκοτάδι μέσα στο οποίο την έγραψε ο Περεισιάδης, όντας τυφλός. Κυρίαρχες και οι αξίες του λόγου και της υπόσχεσης. Μα και το χρήμα και η δύναμη που πηγάζει από αυτό, η έπαρση που δημιουργεί και η αλαζονεία.

Ανεβάζουμε την «Γκόλφω» σαν ένα πανηγυρικό ρέκβιεμ για την Ελλάδα που χάθηκε», θα πει ο Νίκος Καραθάνος, σκηνοθέτης της «Γκόλφως» του Εθνικού Θεάτρου, στην παραγωγή της περιόδου 2013. Ίσως, αυτή η αίσθηση του χαμού, του ξεπεσμού της Ελλάδας, ώθησε και εμάς προς το έργο αυτό. Εσωτερική αναδιπλωση, που λέμε. Στροφή στην παράδοση μας. Μια μορφή αυτοάμυνας, που παρατηρείται πάντα σε περιόδους εθνικής κρίσης. Ίσως γιατί επί πολλά χρόνια, οι νεοέλληνες, θέλοντας να περνιούνται για αστοί, δολοφονούσαν τις παραδοσιακές τους φορεσιές και τα δημοτικά τους τραγούδια λόγω του φόβου του γραφικού ή, ακόμη, τα κακοχρησιμοποίησαν και τα υπερεθνικοποίησαν. Ασχοληθήκαμε, λοιπόν, μ' αυτά και βρήκαμε την κρυμμένη ομορφιά. Και αισθανθήκαμε όμορφα, οικεία, γιατί το βίωμα είναι στο κύτταρό μας και οι συγκινησιακοί κραδασμοί αναπόφευκτοι... Όσο κι αν αυτές οι αγάπες και οι συγκινήσεις «κάποτε ξενίζουν τον ελληνισμό», ως υποτιμητικές, όπως εύστοχα παρατηρεί ο μεγάλος Καβάφης. Και καταλάβαμε ότι πατρίδα μας είναι ο δεκαπεντασύλλαβος της δημοτικής ποίησης, κι έτσι όπως ακούγεται σήμερα φαντάζει σαν ξόρκι αποτροπαικό για ό,τι ξενικό μας φορέθηκε ως μόδα και ως ανάγκη. Πατρίδα μας, όμως, είναι και η θλιβερή συνειδητοποίηση πως ο Τάσος προδίδει την Γκόλφω για τα λεφτά. Και αυτό..., καταραμένο ελληνικό σαράκι!...

Και έτσι έφτασε η Γκόλφω και στο Μαραθώνα!... Όλα δείχνουν πως η παράστασή σας θα προκαλέσει μεγάλες συγκινήσεις... Έχει ψυχή και τρέλα, ποίηση και... σουρρεαλισμό. Προπάντων όμως έχει μια αδιαπραγμάτευτη αγάπη για ό,τι σήμερα σημαίνει «ζωντανό θέατρο» και «πατρίδα». Τα πράγματα έχουν φθάσει σε οριακό σημείο. Υπάρχει ανάγκη να αυτοπροσδιοριστείς ξανά μέσα στην όλη σύγχυση. Κι εμείς, ως Δημοτικό Θέατρο, φάχνουμε πάντα να βρούμε τον τρόπο να μιλήσουμε στους θεατές μας και, αν γίνεται, να τους ξεσηκώσουμε!

Μακάρι!... Ένα κομμάτι του κοινού και ξεχασμένου ελληνικού παρελθόντος μας είναι κρυμμένο μέσα στους στίχους της «Γκόλφως». Αν καταφέρουμε με την παράσταση να το αποκαλύψουμε και να το μοιραστούμε με το κοινό, τότε, ναι, θα διασκεδάσουμε, αλλά θα αφουγκραστούμε την ελληνική ψυχή και θα συγκινηθούμε όλοι. Γιατί και μέσα στην παρωδία, υπάρχει αυτό που μπορεί να σε πονέσει!...

Χ. Αν. Ευαγγελίου-Ρίζου

Πρόεδρος Δημοτικού Θεάτρου Μαραθώνα

Έργα σαν τη «ΓΚΟΛΦΩ» & τον «Αγαπητικό της Βοσκοπούλας» πρέπει κάτι να κρύβουν, που δεν το βλέπουμε με το πρώτο κοίταγμα, πιθανότατα εξαιτίας της λαϊκότητάς τους που μας ξεγελά. Ίσως αυτό το πολύτιμο στοιχείο που τους εξασφαλίζει τη διάρκεια να είναι μια ορισμένη ελληνική αίσθηση της ανθρωπιάς, εκφρασμένη με τρόπο θεατρικό.

(Γιώργος Θεοδοκάς - Ομιλία για το «Νεοελληνικό Θέατρο»,
Εθνικό Θέατρο, Αθήνα, 1961, σ. 17-37)

Στα ψηλά βουνά και από την βιοπάλη στην αγροτική Ελλάδα διαμορφώθηκαν χαρακτήρες, με προεξάρχουσα την προσωπικότητα της Γκόλφως, που ξέρει να αγαπά, να συγχωρεί, να περιφρονεί την ζωή. Η Γκόλφω, σαν Ελληνίδα Ιουλιέτα, δεν δέχεται να ζήσει μια συμβατική ζωή, χωρίς τον αγαπημένο της Τάσο, βάζει τέλος στη ζωή της, ακολουθούμενη από τον αγαπημένο της, που ο αστικός χώρος και ο πλούτος τον συνθλίβουν, αλλά η αγάπη για την Γκόλφω τον σηματοδοτεί και τέλος τον προδίδει.

(Βαγγέλης Ραφτόπουλος)

Να γίνεις τσελιγκόπουλο, δω πέρα μωρογιάννης,
με στάνες δω, με στάνες κει, με τόσα στανιστόπια,
όθε διαβαίνεις για, να λεν: ο σύγαμπρος του Ζήση!
Να λύεις, να δένεις, να κρεμάς, να ξεκρεμάς, να δέρνεις
κι όντας θα στέλνεις ντεσκερέ πάνω στους βουλιακτάδες
να σου τα κάνουν θάλασσα και συ να καμαρώνεις!
Το ίσιωμα και ο γκρεμνός εδώ μπροστά σου είναι
κι όθε σ' αρέσει πήγαινε, λίγος καιρός σου παίξει.
Ή γίνεσ' αρχοντόβλακος, γαμπρός των Ζησιμαίων,
ή με τις πέντε τις ξερές χιλιάδες των μυλόρδων

(Γιάννος)

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΣΚΗΝΟΘΕΤΙΔΑΣ

Είμαι η Γκόλφω.

Όλοι νομίζετε ότι με ξέρετε. Με ξέρετε τόσο καλά που με έχετε ξεχάσει. Άλλοι νομίζετε ότι είμαι δράμα και άλλοι κωμωδία. Άλλοι νομίζουν ότι με ξέρουν από το θέατρο και άλλοι από τον κινηματογράφο.. Άλλοι με ξέρουν με δύο ονόματα, όπως «Η Γκόλφω και ο Τάσος». Άλλοι με μπερδεύουν με την «Αστέρω» και τον «Αγαπητικό της βοσκοπούλας». Άλλοι ρωτάτε αν είμαι έργο του Μπόστ, άλλοι πάλι ρωτάτε σε ποιανού τη... μετάφραση με ανεβάζουν, άλλοι με έχετε δει στην τηλεόραση αλλά δε θυμάστε.... τι

ρόλο έπαιζα, και άλλοι πιο σίγουροι για τον εαυτό τους νομίζουν ότι είμαι του Κίτσου η μάνα, που κάθεται πλάι στο ποτάμι.

Για να δώσω λοιπόν ένα τέλος στην σιγουριά ή στην αμφιβολία σας.... Είμαι η Γκόλφω... Μια ηρωίδα. Είμαι η Γκόλφω... Πατέρας μου ο Σπύρος Περεσιάδης και είμαι θεατρικό έργο. Είμαι η Γκόλφω... Ζω από το 1893 στην Ακράτα και στην συνέχεια σ' όλη την Ελλάδα. Είμαι η Γκόλφω... και αγάπησα βαθιά, με όλο μου το είναι. Είμαι η Γκόλφω.... και συμβολίζω την αγάπη και το πάθος. Είμαι η Γκόλφω... και είμαι η συνειδηση σας... **Είμαι η Γκόλφω.... και είμαι η Ελλάδα.**

Με αγάπη ..... Γκόλφω

Η Νεανική μας σκηνή είδε την Γκόλφω από την μεριά της παρωδίας. Όχι για να την κοροϊδέψει, αλλά για να δείξει τις κοινωνικές καταστάσεις, τις σχέσεις και τα αισθήματα από την κωμική τους πλευρά. Γιατί, ίσως, εκεί να κρύβονται αλήθειες.

Πελαγία Αγγελίδου

Υ.Γ. Θα ήθελα να ευχαριστήσω: την αγαπημένη, πολύ-ταλαντούχα Βούλα Σταμπέλου. Χρόνια τώρα, βασικό μέλος της Νεανικής Σκηνης, με στηρίζει από καρδιάς. Φέτος ξεπέρασε τις προσδοκίες φτιάχνοντας χορογραφίες που απογείωσαν την παράσταση.

Την Κωνσταντίνα Μαθιουδάκη που με την κουλτούρα και την αυτοθυσία της, αναλάμβανε τις «δύσκολες αποστολές».

Τον χαρισματικό Νίκο Βασάλο που «σίδερο πιάνει και χρυσάφι γίνεται».

Τέλος, τον φίλο και γείτονα Νίκο Γεωργακόπουλο, που «με στηρίζει να στηρίξω το σκηνικό».

Τελικά, ευχαριστώ όλους που .....με ανέχονται!!!

Πρόεδρος: Ρίζου - Ευαγγελίου Χαΐδω Αναστασία

Αντιπρόεδρος: Μπούσουλας Ιωάννης

Γραμματέας: Καλπακίδης Θεόδωρος

Μέλη: Λέπουρης Γιώργος, Κοντοθόδωρα Νόνα, Τσέλιου - Παππά Σωτηρία,
Νικολάου Αθηνά - Μαριάννα, Λάσκος Κων/νος, Φίλιππας Χρήστος

ΝΕΑΝΙΚΗ ΣΚΗΝΗ

Με αγάπη... Τκόλφω

Παίζουν με σειρά εμφάνισης

ΓΙΑΝΝΟΣ: Στρατής Χατζησταματίου

ΤΑΣΟΣ: Νίκος Βασάλος

ΓΚΟΛΦΩ: Ηλίας Αναματερός

ΜΑΡΙΩ: Αλεξάνδρα Φάκα

ΜΗΤΡΟΣ: Μιχάλης Ζούρος

ΛΟΡΔΟΣ ΜΠΙΝ: Μπάμπης Βασάλος

ΚΙΤΣΟΣ: Αντώνης Τριανταφύλλου

ΑΣΤΕΡΩ: Κωνσταντίνα Μαθιουδάκη

ΘΑΝΑΣΑΙΝΑ: Ελένη Τριανταφύλλου

ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ: Βούλα Σταμπέλου

ΖΗΣΗΣ: Δημήτρης Μίκας

ΜΩΡΟ: Βασίλης Σπυρόπουλος

ΜΑΝΑ ΜΩΡΟΥ: Μελίνα Γλωσσιώτη

ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΕΣ: Αλεξάνδρα Φάκα, Μελίνα Γλωσσιώτη, Βούλα Κορδερά, Αγγελική Καραμολέγκου, Ρέα Τσάπα, Ζέτα Παπανδρέου, Σόφη Σπανού, Μαρία Βούρου, Βούλα Σταμπέλου, Κωνσταντίνα Μαθιουδάκη, Ελένη Τριανταφύλλου

Συντελεστές

Επιμέλεια Κειμένων: **ΧΑΪΔΩ-ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ-ΡΙΖΟΥ**

Διασκευή- Σκηνοθεσία: **ΠΕΛΑΓΙΑ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ**

Στίχοι τραγουδιών: **ΝΑΝΑ ΝΙΚΟΛΑΟΥ**

Κοστούμια: **ΣΥΛΙΑ ΔΕΜΙΡΗ**

Σκηνικά: **ΠΕΛΑΓΙΑ ΑΓΓΕΛΙΔΟΥ**

Χορογραφίες: **ΒΟΥΛΑ ΣΤΑΜΠΕΛΟΥ**

Μουσική Διασκευή - Ενορχηστρώσεις:

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΕΛΑΠΟΡΤΑΣ, ΘΩΜΑΣ ΚΑΡΑΜΑΖΑΚΗΣ

Φωτισμοί: **ΜΕΛΙΝΑ ΜΑΣΧΑ**

Διδασκαλία τραγουδιού: **ΜΑΡΙΝΑ ΤΣΟΚΑΝΗ**

Ηχογράφηση-Επιμέλεια ήχου: **STUDIO «ΣΕΜ-S GENESIS PROTOCTIONS A.E»**

Φωτογραφίες: **ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΑΛΟΣ**

Σιδηροκατασκευές: **ΝΙΚΟΣ ΒΑΣΑΛΟΣ**

Τεχνικός σκηνής: **ΤΟΝΥ ΜΠΟΜΠΑΪ**

Εικαστικές Δημιουργίες: **ΑΣΠΑΣΙΑ ΜΠΟΥΡΧΑ**

Μακέτα - Εκτύπωση: **ΑΚΡΕΜΩΝ ΕΚΤΥΠΩΤΙΚΗ**

Γιατί παρωδία;

Πολύ εύκολα γίνεται παρωδία η «Γκόλφω». Είναι μια τραγωδία που ενέχει μέσα της και το κωμικό. Ο συνήθης ορισμός της παρωδίας αναφέρει πως πρόκειται για κωμική μίμηση ενός έργου, ενώ με μια ευρύτερη έννοια του όρου, περιλαμβάνει και την υπέρβαση της κωμικής μίμησης και προσδιορίζεται ως επανάληψη με διαφορά, όχι μόνο περιπαικτική και ευτράπελη, αλλά και ομόλογη και εμπλουτιστική, με μεγάλη έμφαση και στη διακειμενικότητα, αλλά και με φιλοδοξίες κριτικού και πολιτικοκοινωνικού χαρακτήρα, με μεγάλη δύναμη και συχνά σημαντική αξία.

Η παρωδία ως **λογοτεχνικό είδος** είχε καλλιεργηθεί ήδη από την αρχαιότητα· περίφημη στην αρχαία ελληνική λογοτεχνία ήταν η Βατραχομομοχία, παρωδία της ομηρικής Ιλιάδας. Η **καταγωγή της θεατρικής παρωδίας** είναι αρχαιότατη και μπορεί να αναχθεί στον 5ο αι. π.Χ., οπότε εμφανίστηκε η μορφή του παρωδού, συγγραφέα παρωδίας της επικής ποίησης.

Στην **ιστορία του σύγχρονου θεάτρου** η παρωδία έλαβε έναν σαφώς καθορισμένο και αυτοτελή χαρακτήρα μόνο προς το τέλος του 17ου αι. στη Γαλλία (parodie), στην Αγγλία (burlesque), στην Ισπανία (comedias burlescas), στην Ιταλία και στη Ρωσία. Η παραποίηση σε κλίμακα χιουμοριστική της υπόθεσης και επομένως του κειμένου, τα λογοπαίγνια, η διακωμώδηση, η συχνά ηθικολογική, πάντοτε όμως κριτική πρόθεση, είναι όλα στοιχεία που αποβλέπουν σε έναν μοναδικό σκοπό: την έντονη αντίδραση κατά των ξεπερασμένων θεατρικών τύπων, η οποία έχει ανυπολόγιστες συνέπειες για την εξέλιξη της θεατρικής ζωής.

Σήμερα, η παρωδία είναι παρούσα στα πιο διαφορετικά είδη θεάματος: στο τσίρκο, στις επιθεωρήσεις, στο θέατρο, αλλά και στην τηλεόραση, στην επιθεώρηση δωματίου, στο μιούζικαλ και στο μπαλέτο.

Η παρωδία είναι μια ιδιαίζουσα μορφή λογοτεχνικής δημιουργίας και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι προϋποθέτει αρκετό ταλέντο. Ας μην ξεχνάμε ότι μια παρωδία πρέπει συνεχώς να κινείται ανάμεσα στη στενή ομοιότητα με το κείμενο που διακωμωδεί (ώστε το τελευταίο να μπορεί να αναγνωριστεί πίσω από την απομίμηση), και στην επιτυχημένη διαστρέβλωσή του, ώστε εκτός των άλλων να προκαλεί και το γέλιο. Στην ουσία, πρόκειται για μια πολύ έντεχνη παραποίηση του αρχικού έργου και πιο συγκεκριμένα των μορφολογικών του στοιχείων, των λέξεων, στίχων ή φράσεων, του ύφους και του τόνου του, των θεμάτων και των ιδεών του.

Ως είδος, η παρωδία καλλιεργήθηκε ήδη από την αρχαιότητα. Πολύ γνωστή είναι, για παράδειγμα, η Βατραχομομαχία, όπου παρωδείται η Ιλιάδα του Ομήρου και οι ήρωές της. Εξάλλου, πολύ μεγάλος παρωδός υπήρξε και ο Αριστοφάνης, που σε συγκεκριμένα χωρία των έργων διακωμώδησε ανελέητα πολλές από τις τραγωδίες του Ευριπίδη και των άλλων τραγικών ποιητών. Αλλά και στα νεότερα χρόνια, πολλοί γνωστοί λογοτέχνες καλλιέργησαν την παρωδία, συνήθως σε νεανική ηλικία. Σε ό,τι αφορά τη νεοελληνική λογοτεχνία, είναι πολύ γνωστές οι παρωδίες των ρομαντικών ποιημάτων, που δημοσιεύονταν ή απαγγέλλονταν στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα, όταν πια ο ρομαντισμός ήταν σε παρακμή, διακωμωδώντας ακριβώς την υπερβολή και τον κενό και κατά βάθος ψυχρό συναισθηματισμό των ρομαντικών ποιημάτων της εποχής. Εξάλλου, στον 20ο αιώνα, παρωδίες έγραφε ο ποιητής Κώστας Βάρναλης, ενώ μέχρι και σήμερα κυκλοφορούν επιτυχημένες παρωδίες των ποιημάτων του Κ. Π. Καβάφη και του Κ. Γ. Καρυωτάκη. Η παρωδία εντοπίζεται γενικά περισσότερο στην ποίηση παρά στην πεζογραφία. (Λεξικό Λογοτεχνικών όρων).

Ο στόχος είναι σαφώς η διακωμώδηση ή και η γελοιοποίηση προσώπων, καταστάσεων, ενδεχομένως και του συγγραφέα του παρωδούμενου έργου, ή της γενιάς ή της σχολής στην οποία ανήκει.

Η λογοτεχνική σύνθεση ή θέαμα (πρόζας, επιθεώρησης, χορού, μουσικής, κινηματογράφου) που παρωδεί το περιεχόμενο ή το ύφος και τη γλώσσα ενός άλλου κειμένου ή θεάματος προϋποθέτει ότι το

έργο που παρωδείται είναι σοβαρό και γνωστό, έτσι ώστε η παραποίηση του να γίνεται αμέσως αντιληπτή και να προκαλεί επομένως ενδιαφέρον και γέλιο. Η πλέον ενδιαφέρουσα από τις περιγραφές περί παρωδίας, ουσιαδώς εκσυγχρονιστική - είναι της Linda Hutcheon (A Theory of Parody, 1985), η οποία στην καθιερωμένη έννοια της παρωδίας ως κωμικής μίμησης ενός κειμένου προσθέτει την «επανάληψη

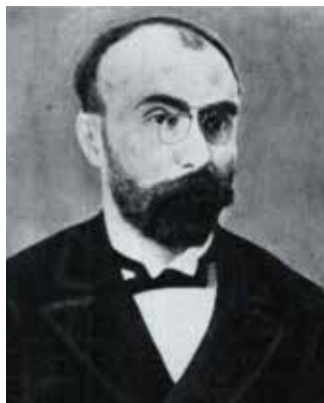
με κριτική απόσταση, επανάληψη που σημειώνει περισσότερο τη διαφορά παρά την ομοιότητα», «μίμηση χαρακτηριζόμενη από ειρωνική αντίθεση, όχι πάντοτε εις βάρος του παρωδούμενου κειμένου».

Η παρωδία, κάθε άλλο παρά σπάνια είναι και στη νεότερη λογοτεχνία μας. Από τον Σαχλίκη ως την κρητική κωμωδία, από τον Ανώνυμο του 1789 ως τον Νερουλό, από τον Κουτούζη ως τον Λασκαράτο, από τον Σουρή και τον Παπαδιαμάντη ως τον Σκαρίμπα και τον Λαπαθιώτη, από τον Σεφέρη ως τον Αναγνωστάκη και τον Κοροπούλη, η παρωδία εκτιμάται πολύ και παράγει έργα που συνθέτουν ένα από τα θαλερότερα λογοτεχνικά μας είδη. Δεν είναι μόνο η ποσότητα και η ποιότητα των παρωδιακών κειμένων. Είναι και η ποικιλία διάθεση και η θεματική της ευφορία που κάνουν τη νεοελληνική παρωδία τόσο ενδιαφέρουσα. Ως προς τη διάθεση τα παρωδιακά μας κείμενα καλύπτουν όλη την κλίμακα των εκφράσεων του πεδίου που ορίζεται σήμερα ως παρωδιακό: από την κωμική, δηλαδή τη σαρκαστική, τη σατιρική και την ευτράπελη, ως την ουδέτερη και την επανάληψη με διαφορά, δηλαδή ως τη σοβαρή παρωδία. Ως προς τη θεματολογία κυμαίνονται από το πλέον αισχρό (λ.χ. οι ανώνυμες σεξουαλικές παρωδίες των ομηρικών επών) ως το πλέον σεβαστικό (λ.χ. ο Κανών του Δαπόντε), ενώ συνάμα πλουτίζονται με την παρωδιακή δυναμική των γλωσσικών μας συγκρούσεων, η οποία διατρέχει και τους τέσσερις σημαντικότερους παρωδιακούς μας κύκλους: τον παραϊμνογραφικό, τον ρομαντικό, τον καθαφικό και τον υπερρεαλιστικό.

Νάσος Βαγενάς, καθηγητής της Θεωρίας και Κριτικής της Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Ο Σπυρίδων Περεισιάδης και το έργο του

Ο Σπυρίδων Περεισιάδης, το τρίτο από τα τέσσερα παιδιά του Σωτηρίου Περεισιάδου και της Ακρατινής Δημητρούλας Κανελλοπούλου, γεννήθηκε το 1854 στο Μεσορρούγι της Νωνάκριδος, όπου πέρασε τα παιδικά του χρόνια και τέλειωσε το δημοτικό σχολείο.

Ο Δήμος Νωνάκριδος εκτεινόταν σε μία πλειάδα χωριών στις υπώρειες του Χελμού, ο οποίος υψώνεται επιβλητικός και ήρεμος στο βάθος κάτω απ' την κορυφή του φαίνονται τα ύδατα της Στυγός, όπου

κατά τη μυθολογία η θέτις βάπτισε τον Αχιλλέα. Φυσική προέκταση της περιοχής προς τη θάλασσα, με άξονα τον ποταμό Κράθη, είναι η Ακράτα, Εκεί συνέχισε ο Περεισιάδης τις σπουδές του στο Ελληνικό Σχολείο. Κατόπιν υπηρέτησε ως γραμματέας του Δήμου Νωνάκριδος και για ένα διάστημα ως γραμματοδιδάσκαλος στο δημοτικό σχολείο του χωριού Περιστέρα.

Ήδη από τα παιδικά του χρόνια δέχεται ένα πικρό χτύπημα της μοίρας. Σ' ένα παιδικό παιχνίδι ένα μυτερό ξύλο τον τραυματίζει στο ένα του μάτι και έχει έτσι την πρώτη μερική απώλεια όρασης. Πολύ αργότερα, το 1879, σε μια ερασιτεχνική παράσταση στην Ακράτα, που μετείχε κι ο ίδιος, τραυματίζεται από εκφυροσκόρπηση όπλου επί σκηνής, στο άλλο του μάτι. Φαίνεται πως πέτυχε μετάθεση στην Αθήνα (όπου υπηρέτησε ως δημόσιος ή δικαστικός υπάλληλος), με σκοπό τη συστηματική θεραπεία. Όμως η επιστήμη της πρωτεύουσας δεν κατάφερε να αντισταθεί την εξέλιξη του τραυματικού καταρράκτη, που θα επιφέρει με βραδύ ρυθμό την ολική τύφλωση. Στενοχωρημένος ο ίδιος για τα αποτελέσματα της θεραπείας γράφει στον αδελφό της μητέρας του στην Ακράτα και του ζητάει να φροντίσει για τη μετάθεσή του στο Αίγιο ή στο Ειρηνοδικείο Ακράτας, για να βρίσκεται κοντά σε δικά του πρόσωπα, τα οποία θα μπορούν να τον φροντίζουν. Δεν γνωρίζουμε τη συνέχεια, αλλά πιθανότατα ξαναγύρισε στη Νωνάκριδα. Μετά το θάνατο της μητέρας του (1887) εγκαθίσταται στην Ακράτα για μία δεκαετία. Αυτά είναι και τα χρόνια της δράσης και της συγγραφής των κορυφαίων θεατρικών του έργων.

Η Ακράτα των χρόνων της ακμής του Σπ. Περεισιάδου είναι έδρα Δήμου και το πνευματικό και διοικητικό κέντρο της Ανατολικής Αιγιαλείας. Η επικοινωνία με την πρωτεύουσα, μετά την ολοκλήρωση του σιδηροδρομικού δικτύου της Πελοποννήσου, είναι συστηματική. Τα έντυπα φτάνουν πλέον ευκολότερα και του δίνουν την ευχέρεια να συμπληρώσει τη λογοτεχνική και θεατρική του μόρφωση που είχε αρχίσει από τα εφηβικά του χρόνια και που δέχτηκε νέα ώθηση από τη σύντομη παραμονή του στην Αθήνα. Οι ερασιτεχνικές, εξ' άλλου, παραστάσεις στην Ακράτα είναι πολύ συνηθισμένες. Μπαίνει ο ίδιος στην πνευματική πρωτοπορεία και το 1880 είναι από τα πρώτα ιδρυτικά μέλη του πολιτιστικού σωματείου «Ηώς». Πρωτοστατεί στη θεατρική κίνηση, έρχεται

σε ζωντανή επαφή με το θεατρικό λόγο και τα μυστικά της σκηνικής τέχνης. Το 1891 ο Σπ. Περεισιάδης, πρωτοστατώντας στην Κοινωνικοπολιτική δράση των νέων και προοδευτικότερων στοιχείων της Ακράτας, εκδίδει την «Αστραπή», που είναι το πρώτο δημοσιογραφικό έντυπο της μικρής αυτής πόλης.

Ένα χρόνο μετά αρχίζει στην Ακράτα η θεατρική δημιουργία του Σπ. Περεισιάδου. Από το 1897 ο Σπ. Περεισιάδης εγκαθίσταται στην Αθήνα, κατεβαίνει όμως συχνά στην Ακράτα. Τον συντροφεύει και τον χειραγωγεί η αφοσιωμένη αδελφή του Ασπασία. Το 1918 προσβάλλεται από την ισπανική γρίπη και περνάει στο βασιλείο των σκιών. Κηδεύτηκε δημοσία δαπάνη...

Ο Σ. Περεισιάδης είχε την τύχη να ανδρωθεί σε μια αναγεννητική εποχή για την Ελλάδα, όπου κυριαρχούν αναστήματα, όπως ο Κωστής Παλαμάς, ο Νικόλαος Πολίτης ή ο Γιάννης Ψυχάρης που δίνουν καινούρια ορμή στο κίνημα του δημοτικισμού.

Ο Π. Αντωνόπουλος, γράφει: **«Αν και η ζωή του, του εστέρησε το φως, η λαμπούσα ψυχή του, μας έδωσε το πνευματικό φως, στα έργα του, με τον ολοκληρωμένο θεατρικό λόγο. Έναν λόγο προσιτό, συγκινησιακό, «αποσταγματικό της έντασης» λυρικό - δημώδη».**

(Βασικός οδηγός για τη σύνταξη αυτού του σημειώματος ήταν το βιβλίο «Γκόλφω-Εσμέ» του Αναστάσιου Μιχ. Γεωργαντόπουλου, έκδοση Πολιτιστικού Συλλόγου Ακράτας «Η αναγέννηση»).

“Γκόλφω” Λίγα λόγια για το έργο

Το θέμα του έργου πανάρχαιο, αλλά πάντα επίκαιρο. Στο ορεινό χωριό που κυλούν τα νερά της Στύγας, εκεί όπου σύμφωνα με τους αρχαίους μύθους ήταν η πύλη για τον Κάτω Κόσμο και όπου θνητοί και αθάνατοι έπαιρναν τον ιερότερο όρκο, η Γκόλφω και ο Τάσος, δύο νεαρά παιδιά, ορκίζονται αιώνια αγάπη. Η Γκόλφω, πιστή στον όρκο της, αρνείται τον άρχοντα που θέλει να την παντρευτεί, αλλά ο Τάσος, αψηφώντας τον δικό του, δέχεται να πάρει γυναίκα του την πλούσια νέα που του προξενεύουν. Όταν αλλάξει γνώμη, θα είναι πολύ αργά...

Η εποχή της παραδείσιας αθωότητας!!! Το ζευγάρι της αμετανόητης νιότης, ο νεαρός Τάσος που τίποτα και κανείς δε βάζει φρένο στην ορμή του για τη νεαρή Γκόλφω με τη σφύζουσα λάμψη, ανάλαφρη, ευαίσθητη, εύθραυστη, το πιο ανόθευτο κορίτσι...

Πρόκειται για ένα βουκολικό δραματικό ειδύλλιο σε πέντε πράξεις του Σπύρου

Περεισιάδη, όπου σκιαγραφείται μια εξιδανικευμένη εικόνα της ελληνικής υπαίθρου στα τέλη του 19ου αιώνα. Το έργο γράφτηκε και πρωτοπαρουσιάστηκε στο θέατρο το 1893, κερδίζοντας αμέσως το κοινό, ενώ το 1914 μεταφέρθηκε στον κινηματογράφο.

Ερωτικές συγκρούσεις, ηθικά διλήμματα, επιλογές ζωής, μια ιστορία προδομένου έρωτα αποτελούν το θεματικό υλικό αυτής της αδιαμφισβήτητα σημαντικής πολιτιστικής παρακαταθήκης της ελληνικής δραματουργίας. Λαϊκή γλώσσα, φουστανέλες και ιδιότυπη μορφή λόγου, είναι μερικά ακόμη από τα στοιχεία που συνθέτουν το βουκολικό αυτό δράμα. Γνωστό και ως «δραματικό ειδύλλιο», ή -όπως λεγόταν παλαιότερα «φουστανελάτο μελόδραμα»-, το κείμενο είναι γεμάτο από ειδυλλιακές, αισθηματικές σκηνές που συγκινούν. Γεμάτο μύθους, λαϊκή παράδοση και μελοδραματισμό, εκθέτει μια ιστορία καθημερινή, τοπογραφική, με τέτοια καθαρότητα αισθημάτων των χαρακτήρων που αυτομάτως τους μετατρέπει σε αρχετυπικά μοντέλα - στερεότυπα. Ένα γραφικό έργο που μυρίζει υπαίθρο και επαρχία με έντονο το λαϊκό στοιχείο στην κοινωνική θέση και γλώσσα των ηρώων.

Όσο για τους χαρακτήρες, γνώριμοι όλοι. Ιδιαίτερα ο αρχοντόβλαχος του Ζήση. Οι αρχοντοβλαχάιοι της αλαζονείας και της ξηπασιάς που μετρώντας ανθρώπους με χρήμα θεωρούν ότι όλα μπορούν να τα εξαγοράσουν. Και τις περισσότερες φορές βέβαια η πραγματικότητα τους δικαιώνει. Η Ελλάδα των νεόπλουτων, του μέσου, της αρπαγής, της διαφθοράς. Η πλούσια θυγατέρα, αρκούδα, με εύκολο βέβαια χοντροκομμένο αλληγορικό συμβολισμό, με περίσσιο θράσος (πόσο γνώριμη αλήθεια φιγούρα και αυτή στην καθημερινότητά μας) απαιτεί και αγοράζει εξαγοράζοντας: φιλίες, άντρες, αγάπες, όνειρα, ελπίδες, ζωές τσαλαπατώντας άλλους.

Σ' έναν κόσμο που κάθε άλλο παρά αγγελικά πλασμένος είναι, ο Περεισιάδης, δεν επιτίθεται με την έμπνευσή του στις πηγές του κακού, το χρήμα, γενεσιουργό αιτία όλων των συμφορών. Θρηνεί υπομονετικά - ο θρήνος γλυκαίνει τους καημούς - με τον τελευταίο στίχο της «Γκόλφως», όπου δέχεται μεν την τραγωδία της ζωής, αλλά δεν βρίσκει γιατρεία σ' αυτή την ψεύτικη κοινωνία. Ένα πολύ σφιχτοδεμένο κείμενο, πλημμυρισμένο από συναίσθημα. Κι όπως όλα τα παρόμοια έργα που άντεξαν στο χρόνο, η μαγική δυναμική του, βρίσκεται στην «υπέρβαση». Στην υπέρβαση των ορίων της ηρωίδας, που παρά τα κακόβουλα χτυπήματα που δέχεται, επιδεικνύει γνήσια μεγαλοψυχία. Η υπέρβαση όμως αυτή, κατά ένα μέρος είναι άρρηκτα δεμένη με τις τότε επικρατούσες ιστορικο-κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες και παραδόσεις. Σα θεατές μπορούμε να κάνουμε τη δική μας «υπέρβαση» και να ταυτιστούμε, αν έχουν εκλείψει πια οι συνθήκες εκείνες κι αν τα αίτια για τα οποία το κωμειδύλλιο αυτό έχει τόσο σχολιαστεί και παρασταθεί, έχουν κι αυτά προ πολλού εκλείψει.

Αναμφισβήτητα, το έργο κρύβει έναν αυθεντικό θεατρικό θησαυρό. Συνδεδεμένη με την ιστορική παράδοση των μπουλουκιών, η Γκόλφω είναι σχεδόν ταυτισμένη με αυτό το κομμάτι της ελληνικής θεατρικής ζωής. Ωστόσο, το κείμενο του Περεισιάδη, παρά την ιδιότυπη γλώσσα του και τον τοπογραφικό του χαρακτήρα, σφύζει από συναίσθημα και δεν υπολείπεται στην τεχνική σε σύγκριση με πολλά ρομαντικά δράματα μεγάλης ηχοή.

Κωμειδύλλιο - Αθηναϊκή επιθεώρηση Αθηναϊκό τραγούδι - Οπερέτα

Η μουσική ζωή κατά τις πρώτες δεκαετίες μετά την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους κινείται σε δυο επίπεδα. Αφ' ενός υπάρχει η παραδοσιακή μουσική που συνεχίζει να καλλιεργείται απρόσκοπτα στην ύπαιθρο και αφ' ετέρου οι μετακλήσεις ευρωπαϊκών μουσικών θιάσων στα νεαρά αστικά κέντρα. Με τον τρόπο αυτό οι νεόκοποι αστοί έρχονται για πρώτη φορά σε επαφή με τον ευρωπαϊκό μουσικό πολιτισμό. Οι πρώτες προσπάθειες για δημιουργία ντόπιας μουσικής και θεατρικής παραγωγής, καθώς και ο πόθος για εξευρωπαϊσμό θα οδηγήσουν στην δημιουργία του **Αθηναϊκού τραγουδιού**, του **κωμειδυλλίου**, της **Αθηναϊκής επιθεώρησης** και της **οπερέτας**. Δεν είναι τυχαίο ότι τα τρία από τα τέσσερα είδη είναι μουσικοθεατρικά. Η έλλειψη τεχνολογίας αποθήκευσης και αναμετάδοσης του ήχου μετατρέπει το θέατρο σε όχημα διάδοσης της μουσικής αφού μεγάλη μερίδα του κοινού πηγαίνει στο θέατρο για να ακούσει μουσική.

Το κωμειδύλλιο είναι **ηθογραφική κωμωδία**. Είδος ελαφρού, κωμικού, ελληνικού μουσικού έργου, με αρχή, μέση και τέλος, με παρένθετα τραγούδια. Πρόκειται για το νέο θεατρικό είδος που γεννιέται στην **Αθήνα** την δεκαετία του **1880** και το οποίο στις αρχές του **1900** θα εξελιχθεί στην **Ελληνική Οπερέτα**. Τα τραγούδια γράφονταν σε ιταλικά και γαλλικά πρότυπα. Πρόκειται για καθαρά γαλλικό θεατρικό είδος, που ονομάζεται «vaude-

ville», δηλαδή ελαφρά κωμωδία ή διανθισμένη με τραγούδια. Δεν είναι ξεκάθαρο ποιος και γιατί απέδωσε τη γαλλική λέξη ως «κωμειδύλλιον».

Στα τέλη του 19ου αιώνα, το ευρωπαϊκό κίνημα του νατουραλισμού καθώς και η προσπάθεια των συγγραφέων της εποχής, για την επικράτηση της Ελληνικής δημοτικής γλώσσας, αλλά και ταυτόχρονα το πάθος του κοινού για ελληνικό τραγούδι συμβάλλουν στην διαμόρφωση του νέου αυτού μουσικού θεατρικού είδους. Θεωρούνται πρώτοι διδάξαντες οι Δημήτριος Κορομπλάς, Δημήτριος Κόκκος καθώς και οι Σπυριδωνας Περεσιάδης και ο Ευάγγελος Παντόπουλος. Ως προς το περιεχόμενο ο νατουραλισμός και η λαογραφική τάση της εποχής επηρεάζουν τους συγγραφείς, οι οποίοι με την σειρά τους μας δίδουν έργα με εικόνες της τότε εποχής, γεμάτες χαρακτηριστικούς τύπους της υπαίθρου και των νησιών, να τραγουδούν σε Ελληνικά, Ιταλικά και ανατολίτικα μοτίβα σατυρικά και χαρούμενα τραγούδια πάντα στη δημοτική γλώσσα. Τα έργα του είδους παραστάθηκαν κυρίως, από το 1888 και για μια δεκαετία, αν και ήδη από το 1881 υπήρξαν έργα του δραματικού ειδυλλίου, όπως «Ο Αγαπητικός της Βοσκοπούλας» του Δημητρίου Κορομπλά, που ήταν μικτό θεατρικό είδος. Οι ήρωες τους ήταν άνθρωποι του λαού που μιλούσαν στη δημοτική γλώσσα, οι υποθέσεις εξελίσσονταν στην ύπαιθρο και γοήτευαν τους κατοίκους των πόλεων, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραμάτιζε το λαογραφικό και ηθογραφικό στοιχείο.

Περίπου στα μέσα της δεκαετίας του 1890, το κωμειδύλλιο έδειξε έντονα σημάδια κόπωσης. Τότε έκανε την εμφάνισή της η **Αθηναϊκή επιθεώρηση**, ένα νέο θεατρικό είδος που δημιουργήθηκε στην Ελλάδα το τελευταίο τέταρτο του 19ου αιώνα. Κληρονόμησε τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό του κωμειδυλλίου, αλλά τον καλλιέργησε σε μια φόρμα πιο κατάλληλη για τον σκοπό αυτό. Σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δυο θεατρικά είδη είναι ότι στο κωμειδύλλιο ολόκληρη η παράσταση είναι ένα έργο, με αρχή, μέση και τέλος, ενώ η επιθεώρηση είναι **σπονδυλωτό θέαμα** με αυτόνομα θεατρικά σκετς, τα λεγόμενα «νούμερα». Χαρακτηρίζεται από εναλλαγές πράξεων δηλαδή αλληπάλληλων σκηνών μουσικής, τραγουδιού, χορού, διαλόγων, μπαλέτου. Τα κυρίαρχα στοιχεία της είναι ο κωμικός λόγος, η σάτιρα, ο αναχρονισμός και η αμφισβήτηση της πολιτικής και κοινωνικής επικαιρότητας. **Η Επιθεώρηση έλκει την καταγωγή της απευθείας από τις Αριστοφανικές κωμωδίες της αρχαιότητας.**

Στο νέο αυτό θεατρικό είδος η μουσική είχε ίση αν όχι και μεγαλύτερη βαρύτητα από το κείμενο. Το μεγαλύτερο μέρος του κοινού θεωρούσε τη μουσική σημαντικότερη κι από την ίδια την παράσταση και δεν πρέπει να θεωρηθεί τυχαίο ότι ενώ τα κείμενα παρέμεναν ανέκδοτα, τα τραγούδια εκδίδονταν σε παρτιτούρες και κυκλοφορούσαν ευρύτατα. Τα τραγούδια αυτά, ήταν που δημιουργούσαν τη μεγάλη επιτυχία στις επιθεωρήσεις και έκαναν τους ίδιους ανθρώπους να πηγαίνουν ξανά και ξανά σε μια παράσταση.

Στα πρώτα της βήματα η επιθεώρηση ακολουθεί την πρακτική του κωμειδυλλίου, ξεσηκώνοντας απόψεις τις μελωδίες από ευρωπαϊκές οπερέτες και προσαρμόζοντας επάνω τους ελληνικούς στίχους. Η αντιγραφή αυτή όχι μόνο δεν αποτελούσε ντροπή αλλά ήταν λόγος διαφήμισης της συγκεκριμένης παράστασης. Λίγοι μουσικοί έμπαιναν

στον κόπο να διασκεύασουν ή να παραλλάξουν ελαφρώς μια μελωδία. Οι περισσότεροι την διατηρούσαν στην αρχική της μορφή, ενώ το να μπαίνουν οι μελωδίες απόφτες στα ελληνικά έργα αποτελούσε επίσημη θέση αρκετών μουσικών και συγγραφέων. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν και ο **Γρηγόριος Ξενόπουλος**, ο οποίος πίστευε ότι η διασκευή αλλοίωνε τον χαρακτήρα και την προσωπικότητα της μουσικής.

Η επιθεώρηση επανεμφανίζεται δριμύτερη στις αρχές του 20ου αιώνα φθάνει, με περιόδους ακμής και παρακμής, μέχρι τις μέρες μας. Πολλοί μουσικοί συνέβαλαν στην διαμόρφωση της μουσικής της επιθεώρησης. Ανάμεσά τους εξέχουσα θέση κατέχει ο **Θεόφραστος Σακελλαρίδης**. Κατά την περίοδο του μεσοπολέμου η επιθεωρησιακή μουσική γράφεται από συνθέτες όπως οι: Σώσος Ιωαννίδης, Κώστας Γιαννίδης, Γρηγόρης Κωνσταντινίδης, Αντώνης Βώττης ενώ ακόμα και ο Αττίκ υποχωρώντας στη γοητεία της επιθεώρησης γράφει το "Παρί - Psiri". Τα κείμενα και τα τραγούδια αποδίδονταν από σημαντικούς κωμικούς ηθοποιούς. Πολλοί συγγραφείς έγραψαν κείμενα για την επιθεώρηση αλλά και στίχους για τα τραγούδια της. Όπως οι: Μπάμπης Άννινος, Πολύβιος Δημητρακόπουλος, Δημήτρης Γιαννουκάκης, Τίμος Μωραϊτίνης, Παναγιώτης Παπαδούκας, Μίμης Τραϊφόρος. Η θεματολογία των επιθεωρήσεων έλκεται από την πολιτική και κοινωνική επικαιρότητα, ενώ σατιρίζονται έντονα οι λαϊκοί τύποι.

Μεταπολεμικά η επιθεώρηση γνωρίζει νέα άνθηση. Νέοι συνθέτες έρχονται να προστεθούν στους παλαιότερους όπως ο **Μίμης Πλέσσας**, ο **Γιώργος Κατσαρός**, κ.ά. ενώ ευκαιρικά γράφουν για την επιθεώρηση ο **Μανόλης Χιώτης**, ο **Μάνος Χατζιδάκις** κ.ά. Οι ηθοποιοί που παίζουν τα χρόνια εκείνα είναι: Γεωργία Βασιλειάδου, Σπεράτζα Βρανά, Γιάννης Γκιωνάκης, Χρήστος Ευθυμίου, Τάκης Μηλιάδης, Μαρίκα Νέζερ κ.α.

Αχ, η αγάπη μάνα μου, κόρτο δεν είναι, για να βγει με τόση ευκολία.

Είναι δεντρί βαθύριζο, μαθές για να το βγάλεις,
πρικου μονάκο μαραθεί σ' οργώνει την καρδιά σου. Βγαίνει μαζί με την καρδιά.
Είν' η αγάπη βάτος, που αν τύχει μάνα και μπλεκτείς μέσα στις αγκαθίδες
του δεν ξεμπερδεύεις εύκολα. Θα φύγεις λαβωμένος...

Είν' η αγάπη φονικό που ζωντανό σ' αφήνει.

Είν' η αγάπη όνειρο που θέλεις για να τρέξεις
μα από τη γη τα πόδια σου δε λες να ξεκολλήσεις.

Είν' η αγάπη κείμαρρος κιμάει και σε συντρίβει. Αρρώστια είναι ν' αγαπάς,
αρρώστια που σε λιώνει μα δε γυρεύεις γιατρικό, δε θέλεις να μερώσεις.

Αγάπη είναι ν' αγαπάς όποια πληγή σ' ανοίγει.

Αγάπη είναι η μοναξιά που πρέπει στον καθένα.

Αγάπη είναι να κοιτάς την πόρτα ολοένα, αγάπη είναι να μιλάς στα φύλλα
και στα δέντρα, στα τριαντάφυλλα, στους τοίκους, στα ταβάνια.

Είν' η αγάπη μάνα μου.....

ΠΑΡΑΣΤΑΣΙΟΓΡΑΦΙΑ

Η «Γκόλφω» έγραψε της δική της Ιστορία. Οι παλιότεροι ήξεραν απέξω ολόκληρα κομμάτια του έργου, όπως συνέβαινε παλιότερα, λόγω χάρη, με τον «Ερωτόκριτο».

Πρωτοπαρουσιάστηκε Θεατρικά στην Ακράτα, τον τόπο διαμονής του συγγραφέα το 1893, με Ακρατινούς ερασιτέχνες από τον ίδιο τον ποιητή, που ήταν ήδη τυφλός. Η σταδιοδρομία του έργου έφτασε τα όρια του θρύλου. Πολύ σύντομα παραστάθηκε στις Αθηναικές σκηνές, στην υπόλοιπη ελληνική επαρχία αλλά και σε πόλεις του εξωτερικού με έντονο ελληνικό στοιχείο (Σμύρνη, Οδησός, Παρίσι, Γιοχάναμπουργκ, Αμερική, Αυστραλία). Οι φήμες λένε πως ήταν το αγαπημένο έργο του σουλτάνου Αμπντούλ Χαμίτ της Κωνσταντινούπολης! Όταν οι ελληνικοί θίασοί έπαιξαν την «Γκόλφω» μπροστά του, στα ανάκτορα του Γιλδίζ, λέγεται πως οι Τούρκοι σκούπιζαν τα δάκρυά τους από τη συγκίνηση στη σκηνή της κατάρας.

Η απήκηση που γνώρισε το έργο ήταν τόσο μεγάλη, ώστε οι μικροί θίασοί να το θεωρούν «Σωσίβιο των θιάσων», το έργο δηλαδή που πάντα θα εξασφαλίζει θεατές. Για αυτόν τον λόγο άλλωστε μεταφέρθηκε λίγα χρόνια μετά και στον κινηματογράφο (1914) και ήταν πρώτη ελληνική ταινία που γυρίστηκε στην Ιστορία.

- Επαγγελματικά, ανέβηκε στις 10 Αυγούστου 1894 στην Αθήνα, στο θέατρο «Παράδεισος», από το θίασο «Πρόοδος» του Δημήτρη Κοτοπούλη.

Η «Νέα Εφημερίς» έγραψε: «Το τραγικόν αίρεται μέχρι Σαικσπηραίου σχεδόν ύψους και όπου υπάρχει το κωμικόν, προκαλεί ευχάριστον γέλωτα, άπλετον, ακράτητον. Είναι το πλέον ωραίο και το πλέον ζωντανό των δραμάτων μας».

- Τον Ιανουάριο του 1895 παρουσιάστηκε στην Πάτρα και το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς στην Αθήνα, από δύο θέατρα ταυτοχρόνως!

- Το 1936, η Γκόλφω υπηρέτησε το μουσικό θέατρο με τη μορφή της οπερέτας,

- Το 1938, παρουσιάστηκε στο Παρίσι, στο θέατρο «Champs Elysees», από αυτοεξόριστους Έλληνες σαν ένα είδος διαμαρτυρίας κατά της δικτατορίας του Μεταξά.

- Το καλοκαίρι του 1967 η Γκόλφω επανήλθε στο προσκήνιο, μέσα από την παράσταση του Λαϊκού Θεάτρου του Μάνου Κατράκη στο Πεδίο του Άρεως.

- Το καλοκαίρι του 1974 στο Άλσος Παγκρατίου παρουσιάστηκε μια ανατρεπτική διασκευή της Γκόλφως, με τίτλο «Μια ζωή Γκόλφω από το Ελεύθερο θέατρο», ένα νεανικό θίασο που έφερε νέο αέρα στο ελληνικό θέατρο στα χρόνια της χούντας.

- Η Γκόλφω μεταφέρθηκε στον κινηματογράφο δύο φορές. Το 1914 από τον σμυρνιό σκηνοθέτη και παραγωγό Κώστα Μπακατώρη, με την Ολυμπία Δαμάσκου και τον Ζάχο θάνο στους πρωταγωνιστικούς ρόλους. Ο Μπακατώρης ξόδεψε 100.000 δραχμές για τη βουβή Γκόλφω, που θεωρείται η πρώτη μεγάλου μήκους ταινία στην ιστορία του ελληνικού κινηματογράφου. Η προμιέρα του έργου δόθηκε στις 22 Ιανουαρίου 1915 στην Αθήνα.

- Στις 28 Μαρτίου 1955 η Γκόλφω εμφανίστηκε για δεύτερη φορά στη μεγάλη οθόνη, σε σκηνοθεσία Ορέστη Λάσκου, με την Αντιγόνη Βαλάκου και τον Νίκο Καζή στους πρωταγωνιστικούς ρόλους. Έκοψε 115.285 εισιτήρια και κατατάχθηκε στην 3η θέση του καταλόγου με τις πιο εμπορικές ταινίες της χρονιάς. Η Γκόλφω του Λάσκου σηματοδότησε τη μόδα των «ταινιών-φουσανέλας», οι περισσότερες πολύ χαμηλής ποιότητας.

- Η Γκόλφω έχει την τιμητική της και στην κορυφαία ταινία του Θόδωρου Αγγελόπουλου Ο Θίασος (1975). Συμβάλλει στην εξέλιξη του μύθου, καθώς παρουσιάζεται από ένα θεατρικό μπουλούκι.

- 1993: ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ Αγρινίου σε σκηνοθεσία Κώστα Φαρμασώνη.

- 2004: Κ.Θ.Β.Ε. «ΓΟΛΦΩ» Μια ανατρεπτική παράσταση σε σκηνοθεσία Σίμου Κακάλα. Μια διασκευή με τίτλο «Go!lf Forever!» από τη θεατρική εταιρεία Χώρος.

- 2008: «ΓΚΟΛΦΩ FOREVER» «Ειδυλλιακή» παρωδία του Ντίνου Σπυρόπουλου από τη θεατρική ομάδα «ΕΞ Αρχής».

- 2012: Το παραπάνω έργο από τις θεατρικές επιχειρήσεις Λεμπέση στο θέατρο «ΒΕΑΚΗ» σε σκηνοθεσία Βλαδίμηρου Κυριακίδη.

- 2013: Εθνικό θέατρο. «ΓΚΟΛΦΩ» - Η παράσταση που θεωρήθηκε ορόσημο σε σκηνοθεσία Νίκου Καραθάνου. Επαναλήφθηκε και το 2014. Και φυσικά πλήθος ερασιτεχνικών παραστάσεων.

Ο σπόρος της αμφιβολίας που έριξε ο Γιάννος γίνεται δίλημμα μεγάλο,
που θα βασανίσει στη συνέχεια τον Τάσο:

Μηπροστά να πάω το σκέφτομαι, πίσω να πάω, φοβάμαι.
Με την περήφανη γενιά, με το πολύ το βιος του
ο τσέλιγκας παρακαλεί παιδί του να με κάμει
κι εγώ δεν καταδέχομαι. Και ποιος; Εγώ, ο Τάσος!
Ο Τάσος ο πεντάφτωχος, ο πιο φτωχός του τόπου,
που ως τα χθες εφύλαγα τα πρόβατα της ρούγας!
Και τώρα, τι να κάμω;

Τάσος

Ήρθε καιρός για να ξυπνήσουμε, ν' ανοίξουμε τα μάτια.
Ήρθε καιρός ν' αφήσουμε τα όνειρα στην μπάντα.
Είναι, αλήθεια, όμορφο τ' όνειρο της αγάπης,
μα με τα όνειρα κανείς δεν ζει σ' αυτόν τον κόσμο.
Σ' αγάπησα, μ' αγάπησες, είμαστε ίσια-ίσια.
Ήταν και τούτο κωρατό, ήταν ένα παιχνίδι
όπου ποιος λίγο ποιος πολύ, το παίζ' όλος ο κόσμος.
Μα τώρα έφτασ' ο καιρός τα κωρατά να πάψουν,
καθένας το συμφέρο του να πάει να κοιτάξει.
Σε λησμονώ, λησμονά με, να γίνομ' απαγάδι

Τάσος

Είναι η αγάπη φονικό που ζωντανό σε αφήνει
Είναι η αγάπη ξενιτιά που παίρνει το παιδί σου,
Μα κάθε μέρα καρτερεί μη και γυρίσει πίσω
Είν' η αγάπη κείμαρρος που χυμά και σε συντρίβει
Είν' η αγάπη όνειρο που θέλεις για να τρέξεις,
μα απ' τη γη τα πόδια σου δεν λεν να ξεκολλήσουν.
Αγάπη είναι ν' αγαπάς όποια πληγή σου ανοίγει,
Αγάπη είναι η μοναξιά που πρέπει στον καθένα,
Αγάπη είναι να κοιτάς την πόρτα ολοένα
Αγάπη είναι να μιλάς στα φύλλα και στα δέντρα,
Στις πέτρες, στα τριαντάφυλλα, στους τοίχους, στα ταβάνια

Γκόλφω

δημοτικό
θέατρο
μαραθώνα

2016